Pääkirjoitus

Ruumiillisia kohtaamisia ja kuulumisen tunnetta

Veera Kinnunen

Westermarck-seura toteuttaa tiedeyhteisöllistä tehtäväänsä julkaisemalla *Sosiologia*-lehteä sekä järjestämällä Sosiologipäiviä. Sosiologipäivät on merkittävä kotimainen tiedetapahtuma, jonne kerääntyy vuosittain satoja yhteiskuntatieteilijöitä laajasti yli oppiainerajojen.

Tänä vuonna Sosiologipäivät järjestettiin Rovaniemellä, ja minulla oli harvinainen kunnia olla samanaikaisesti vastuussa molemmista instituutioista, sekä *Sosiologia*-lehdestä että Sosiologipäivien järjestämisestä. Kuulin jonkun osallistujan toteavan, ettei kenelläkään Westermarck-seuran historiassa liene ollut vastaavaa kaksoisroolia aikaisemmin. Seuran verkkosivujen arkistosta en tätä väitettä onnistunut tarkistamaan, mutta ehkä joku Westermarck-seuran veteraani muistaa tarkemmin. Meillä Lapin yliopistossa sosiologiyhteisö on pieni, ja siksi vastuunjakajia on vähemmän kuin isoissa yliopistoissa. Siksipä tällaisia rooleja todennäköisemmin kasautuu yhdelle henkilölle.

Otin ilon irti kaksoisroolistani kiertelemällä mahdollisimman erilaisissa ja kiinnostavissa työryhmissä kuuntelemassa muiden esitelmiä sen sijaan, että olisin vetänyt omaa ryhmää tai pitänyt paperia. Siksi minulla oli harvinainen tilaisuus kuulla hyvin monenlaisia esityksiä. Oli ilahduttavaa havaita, että sosiologia tieteenalana on todellakin elossa ja voi hyvin ja että sosiologit ovat tarttuneet analyyttisella uteliaisuudella aikamme ilmiöihin aina online-aktivismin muodoista neurokirjon mediakuvastoihin. Kuten *Sosiologia*-lehden entinen päätoimittaja Elina Paju totesi "Sodan, maanpuolustuksen ja turvallisuuden sosiologia" -työryhmän alustuksessaan, sosiologialle on annettu tehtäväksi selittää ja kuvata oman aikansa yhteiskuntaa. Ajankohtaisuudesta kertoo, että perinteikkään "Turvallisuuden ja maanpuolustuksen sosiologia" -työryhmän nimeä oli täydennetty "sodalla". Oireellista on myös, että työryhmä herätti enemmän kiinnostusta kuin koskaan.

Olen vakuuttunut, että Sosiologipäivillä kiinnostavaa substanssiakin tärkeämpää ovat tutkijan uran ja tutkimusprosessin eri vaiheissa olevien tutkijoiden kasvokkaiset kohtaamiset. Sain todistaa innostuneita huudahduksia ja vilkasta keskustelua, jotka syntyivät esitettyjen tutkimusaiheiden ja näkökulmien löytäessä kaikupohjaa muissa läsnäolijoissa. Tällaisissa hetkissä oli käsinkosketeltavasti läsnä Vanessa Mayn puheenvuorossaan kuvailema "affektiivinen resonanssi", joka värähtelee ruumiillisissa kohtaamisissa ja

voi tuottaa kuulumisen tunnetta. Rainer Mülhoff (2019, 194) määrittelee affektiivisen resonanssin vuorovaikutuksessa kehkeytyvänä liikkeenä, joka ei ole täysin yhdenkään osapuolen hallinnassa. Jokainen kohtaamisen osapuoli sekä vaikuttaa omalla olemisellaan ryhmädynamiikkaan että on sen vaikutuksen alaisena. Affektiivinen resonanssi tapahtuu yksilöiden välillä saaden aikaan muutosta. Resonointi ei välttämättä ole pelkästään miellyttävää tai seurauksiltaan myönteistä: myös erimielisyydet ja kitkat liikuttavat. Katoavat kohtaamiset tärkeäksi koetun asian äärellä synnyttävät merkityksellisyyden tunnetta, joka saattaa joskus olla tutkijan arjessa kadoksissa. Parhaimmillaan niistä seuraa uusia ajatuksia tai tutkimusyhteistyötä tulevaisuudessa. Ehkäpä saamme tulevaisuudessa lukea *Sosiologian* sivuilta kohtaamisen kirvoittamaa tutkimusartikkelia tai vaikkapa teemanumeroa!

Voimme milloin tahansa perehtyä tutkimustuloksiin ja ajatuksiin tekstien, podcastien tai luentonauhoitteiden avulla, mutta ne eivät korvaa kasvokkaisissa keskusteluissa ja kehollisissa kohtaamisissa syntyvää affektiivista resonanssia. Siksi kannustan Sosiologipäivien seuraavia järjestäjiä raivaamaan ohjelmaan riittävästi tilaa työryhmissä tapahtuville yllättäville ja suunnittelemattomillekin kohtaamisille, jotka etätyön aikakaudella ovat entistä harvemmassa. Ajattelen, että juuri tässä yhteentuomisessa kiteytyy Westermarck-seuran merkitys 2020-luvulla.

Myös tämän numeron artikkelit hahmottelevat kuulumisen ja kuulluksi tulemisen kokemuksia arkisessa vuorovaikutuksessa. Sanna Aaltonen, Lotta Aarikka ja Hanna Lappalainen analysoivat artikkelissaan "Kielellinen pääoma ja prestiisi – lukiolaisten tulkintoja kielen ja yhteiskuntaluokan välisistä suhteista" kielellisiä käytäntöjä erontekoja rakentavina tekijöinä. Heidän haastattelemansa itäsuomalaiset nuoret pitivät erityisesti kiroilemista ja sivistyssanojen käyttöä – ja kykyä säädellä niiden käyttöä tilanteisesti – luokkasidonnaisen habituksen markkereina. Myös Sirpa Lappalaisen ja Heidi Huillan artikkeli "Neuvotteluja tuesta ja inkluusiosta – kerronnallinen näkökulma vanhempien toimijuuteen esi- ja perusopetuksessa" osallistuu keskusteluun kielellisestä pääomasta. He analysoivat äitien kuvauksia vanhempien ja kasvatusinstituution välisistä neuvotteluista lapsen koulussa tarvitsemasta tuesta. He näyttävät, miten kerronnallisilla keinoilla on mahdollista ylläpitää vahvaakin toimijuutta, vaikka huoltajilla olisi vain vähän liikkumatilaa lapsen tuesta käytävissä neuvotteluissa. Martta Myllylä puolestaan tarkastelee artikkelissaan "Kontrollia ja huolenpitoa vastaanottokeskuksissa – turvapaikanhakijoiden osallistuminen ammattilaisten hahmotustavoissa", miten vastaanottokeskusten ammattilaiset jäsentävät turvapaikanhakijoiden osallistumista. Myllylä osoittaa, että vaikka pysyvä kiinnittyminen yhteiskuntaan ei ole väliaikaisuuden leimaamassa tilanteessa mahdollista, turvapaikanhakijoilta edellytetään monenlaisia ja eritasoisia osallistumisen muotoja. Osallistuminen jäsentyy vastaanottokeskusten arjessa velvollisuuden, hyvinvoinnin ja merkityksellisyyden kehysten kautta.

Kirjallisuus

MÜLHOFF, RAINER. 2019. "Affective Resonance." Teoksessa *Affective Societies: Key Concepts*, toim. Jan Slaby & Christian von Scheve. Lontoo: Routledge. https://doi.org/10.4324/9781351039260